

Utlåtande om utkastet till servicenätsplanen för småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen

Livskraftsnämnden 05.11.2024 § 82
97/12.00.01/2024

Beredning och tilläggsuppgifter:
Generalplanechef Maija-Riitta Kontio och stadsutvecklingsdirektör
Dan Mollgren, biträdande stadsdirektör Fredrick von Schoultz

I servicenätsplanen för småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen har man granskat Borgå stads servicenät för småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen och dess ändringsbehov före år 2040.

När antalet barn minskar måste servicenätet förnyas för att staden även i framtiden kan producera kvalitativa tjänster på ett jämlikt och kostnadseffektivt sätt. Om antalet barn minskar enligt prognosen, minskar detta också stadens statsandelar i betydande grad. Vid beredningen av servicenätet har stadsfullmäktiges beslut om budgeten iakttas både i fråga om programmet för balans och produktivitet i ekonomin och i fråga om investeringar. Servicenätet ställs i relation till ändringar inom verksamhetsmiljön, så som befolkningsförändringar, ändringar i lagstiftningen, framförhållningen av servicebehov och ordnandet av tjänster, ändringar i finansiering och kostnader samt behov av renoveringar och nybyggnad. Servicenätsprojektet har styrts av stadsstyrelsen.

Stadsstyrelsen godkände 08.04.2024 § 112 följande principer med hjälp av vilka utredningen och planen för servicenätet har utarbetats:

Princip 1 Växande och lärande står i centrum för verksamheten.

Princip 2 Servicenätet stöder formandet av en enhetlig stig för växande och lärande.

Princip 3 Servicenätet består av fungerande och ekonomiska enheter.

Princip 4 Planeringen av servicenätet bygger på information.

Princip 5 Vid planeringen av tjänsterna för finsk- och svenskspråkiga/språkgrupper beaktas samma grunder.

Planeringen av servicenätet inleddes med en beskrivning av nuläget, som blev färdig i juni. Därefter inleddes planeringen av hur servicenätet ska utvecklas. I utkastet till servicenätsplanen har tagits upp behov att förnya servicenätet, planerade nybyggnads- och renoveringsprojekt samt förslag om skolor och daghem som kan läggas ned som olika förslag.

I planen presenteras tre alternativ för utveckling av servicenätet och konsekvensbedömningar för alternativen.

Barnkonsekvensbedömning har gjorts i två skeden: först i samband med utredningen av servicenätets nuläge och senare i samband med planeringen av servicenätet.

Servicenätsplanen baserar sig på en indelning i serviceområden som i fortsättningen kommer att ersätta de traditionella elevupptagningsområdena. Inom småbarnspedagogiken finns redan tre serviceområden, på basis av vilka barn erbjuds en plats inom småbarnspedagogiken. I fortsättningen skulle staden ha tre finskspråkiga och två svenskspråkiga serviceområden inom den grundläggande utbildningen. I serviceområdena skulle finnas flera daghem och skolor. Barnens och elevernas placering kan granskas från fall till fall mellan serviceområdena.

Till genomförandet av servicenätsplanen hör att den åtgärdshelhet som föreslås som en väsentlig del delas upp i tre etapper, dvs. perioderna 2025–2029, 2030–2034 och 2035–2040.

Servicenätsplanen är en bindande plan för genomförande endast fram till den första granskningsperioden. De två senare skeden kräver noggrannare bedömningar av läget, där man beaktar den regionala utvecklingen av antalet barn, fastigheternas skick och livscykel, förändringar i statsandelarna och stadens ekonomiska situation i allmänhet samt faktorer som hänför sig till stadsplaneringen. Beslut om ändringarna 2030–2034 och 2035–2040 fattas först senare efter mellanbedömningarna.

Ett beslut som fattas mellan de olika alternativen innebär framför allt att man förbinder sig till en strategisk linje som har synliga konsekvenser upp till 15 år framåt i tiden. Beslut om verkställande som gäller servicenätet förutsätter dock alltid information som preciseras med tiden, som finns att tillgå närmast inom tidsramen för budgeten och dess planeringsår.

Stadsstyrelsen begär livskraftsnämnden om utlåtande om det färdiga utkastet till servicenätsplan senast 7.11.

Biträdande stadsdirektören

Livskraftsnämnden beslutar ge följande utlåtande:

Servicenätsplanen är grundligt och omsorgsfullt uppgjord och baserar sig på multiprofessionella bedömningar.

Principen om serviceområden som föreslås i planen understöds särskilt med tanke på planerade förändringar. Utvecklingen av markanvändningen i olika områden och vid olika tidpunkter är inte alltid jämn och förutsägbar, och antalet barn i området kan avvika betydligt från prognoser. Med hjälp av serviceområdena kan gruppstorlekar och elevantal jämnas ut mellan skolorna på ett flexibelt sätt och enligt barnens och de ungas behov, och därmed kan man bättre förbereda sig på den osäkra framtiden. Principen om serviceområden ger flexibilitet och bidrar också till att stävja regionernas särställningsutveckling.

Servicenätsplanen är en bindande plan för genomförande endast fram till den första granskningsperioden 2025–2029. Den föreslagna modellen för fattande av beslut, där de planerade ändringarna för 2030–2034 och 2035–2040 fattas först efter mellanbedömningarna är bra, eftersom det finns många osäkerheter kring prognoserna för framtiden.

Servicenätsplanen för småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildning tar inte ställning till andra tjänster som erbjuds i byarna. De eventuella nedläggningarna av byskolorna påverkar förutsättningarna för att producera service inom livskraftssektorn främst för idrottstjänsterna, bibliotekstjänsterna och KoMbi.

När det gäller idrottstjänster innehåller vissa av de skolor som nämns i servicestudien för närvarande inga inomhusidrottsanläggningar. Men alla skolor har inom en radie av 1–2 km någon möjlighet till utomhusidrott, med undantag för Ebbo, där det inte finns några idrottsfaciliteter i närheten.

För närvarande pågår en utredning av idrottsplatserna, där man kartlägger stadens idrottsplatser och ger rekommendationer för utvecklingen av idrottsplatsernas nätverk. Arbetet fortsätter nästa år med en långsiktig plan för byggandet av idrottsplatser, som förväntas starta våren 2025. Möjliga förändringar i servicenätverket för tillväxt och lärande beaktas också vid utveckling och planering av idrottsplatser.

Vid bibliotekstjänsternas enhet i Borgå stadsbibliotek finns Kerko bibliotek vid Jokilaakso skola. Genom att anpassa bokbussens rutter och/eller öka antalet hållplatser kan man ersätta den bibliotekstjänst som försvinner om skolor eller daghem läggs ner.

KoMbi erbjuder kurser i idrott, matlagning, dans och vävning i byarna. De eventuella nedläggningarna av byskolorna påverkar genomförandet av KoMbis tjänster, men i avsaknad av en gymnastiksal kan kurser ordnas i byahus, nedlagda skolor eller daghem.

För att byarnas livskraft ska kunna bibehållas på bästa möjliga nivå med hänsyn till förhållandena, beaktas byarna samt eventuella förändringar i servicenätet för småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildning när livskraftens verksamhetsplaner utarbetas. Exempelvis kan nätverket av näridrottsplatser, bokbussens rutter och KoMBIs tjänster påverka byarnas livskraft. Dessutom kan strategisk planering av evenemang och marknadsföring samt utveckling av samarbetsnätverk (t.ex. Utvecklingsföreningen SILMU rf) fortsätta att lyfta fram byarnas särdrag och stärka deras livskraft, om förhållandena i servicenätverket förändras.

Paragrafen justeras genast.

Behandling

Kari Pauloaho föreslog följande ändringsförslag: "Vi föreslår att servicenätsutredningen återremitteras för ny beredning så att utvecklingen av bycentra för att öka antalet nya invånare och små och medelstora företag verkligen beaktas. Samtidigt bör befolkningsprognoserna skapas med tillväxt som mål för planering och målsättning av verksamheten."

Kari Pauloahos förslag föll på grund av bristande stöd.

Tapani Eskola föreslog följande tillägg till grundförslaget, vilket Jenna Perokorpi stödde:

"Nämnden påminner om att det är viktigt att förbereda och genomföra serviceplanen på ett tvärvetenskapligt och sektorsövergripande sätt. Barn, föräldrar, personal och kommuninvånare bör involveras i högre grad framöver."

Pete Lattu föreslog följande ändringsförslag som Ninni Kähkönen stödde:

"Servicenätsplanen baserar sig på en multiprofessionell bedömning. Servicenätsplanen för småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen tar inte ställning till andra tjänster som erbjuds i byarna. För att byarnas livskraft även i fortsättningen ska kunna hållas på en så god nivå som möjligt med tanke på förhållandena, beaktas byarna samt eventuella förändringar i servicenätet för småbarnspedagogik och grundläggande utbildning i byarna när sektorn för livskraft utarbetar sina serviceplaner. Till exempel med nätverket av näridrottsplatser, bokbussens rutter och KoMbis tjänster kan man påverka byarnas livskraft. Även om de viktigaste resultaten i servicenätsutredningen gäller tjänster som lyder under sektorn för växande och lärande, alltså småbarnspedagogik och skolor, är det bra att fundera på just dessa också ur livskraftens perspektiv.

De alternativ som presenteras i planen försämrar byarnas framtidsutsikter. Byarna är en väsentlig del av Borgås dragningskraft, men om scenarierna realiserats skulle befolkningsökningen riktas åt andra håll, vilket i praktiken skulle leda till att byarna gradvis tynar bort. I alternativ 2 och 3 beseglas en sådan utveckling, eftersom de leder till en situation med en självuppfyllande profetia. När skolorna i byarna läggs ner försvinner deras viktigaste gemenskapsfrämjande och kreativa funktion. En del av invånarna flyttar någon annanstans där det finns skola och det är inte lätt att locka till sig nya barnfamiljer om det inte finns en skola. När det gäller byarna är skolan ofta den enda och överlägset viktigaste servicen i området som med sin existens avgör om byn har livs- och dragningskraft eller inte.

Den princip som föreslås i planen med serviceområden som ersätter skolornas elevupptagningsområden är bra med tanke på de förändringar som är inom synhåll. Utvecklingen av markanvändningen i olika områden och vid olika tidpunkter är inte alltid jämn och förutsägbar, och antalet barn i området kan avvika betydligt från prognoser. Med hjälp av serviceområdena kan gruppstorlekar och elevantal jämnas ut mellan skolorna på ett flexibelt sätt och enligt barnens och de ungas behov, och därmed kan man bättre förbereda sig på den osäkra framtiden. Principen om serviceområden ger flexibilitet och bidrar också till att stävja områdenas särställningsutveckling.

Livskraftsnämnden påpekar ändå att bland annat skolornas lokalkapacitet och skolspecifika elevprognoser saknas i bakgrundsuppgifterna och dessa har en avgörande betydelse för servicenätsplanerna. Det vore motiverat att fördröja verkställandet av beslut om servicenätet med några år, så att föräldrarna till barn som nu är i förskoleåldern skulle hinna framföra sina önskemål om närskola. För första gången skulle man se i vilken skola föräldrarna egentligen vill att deras barn ska gå, och på så sätt skulle man kunna utnyttja den nya serviceområdesprincipen fullt ut. I syfte att anpassa sig till klimatkrisen vore det också på sin plats att bereda sig på ett sådant scenario där betydande mängder klimatflyktingar kan komma till Europa och även till Borgå. Vi kan inte exakt förutspå vad som händer i världen om flera år, men det vore klokt att förbereda sig på en rejäl ökning av antalet flyktingar till exempel på grund av klimatkrisen.

I den barnfamiljsvänliga politikens namn borde man hålla fast vid byskolorna och staden borde fungera som möjliggörare av olika boendeval och företagsamhet även i glesbygden. Till exempel är grunderna för planeringen av tjänster för finsk- och svenskspråkiga barn enhetliga. Alla alternativ som nu föreslås leder dock till en situation där det inte finns någon finskspråkig skola alls söder eller öster om Borgå centrum. Forskning visar att det i byarna bor personer med bättre inkomster än genomsnittet. Genom att lägga ned byskolorna skulle vi hamna i en situation där 10 000 invånare i byarna i Borgå får mindre valuta för de skatter de betalar än invånarna i centrum. Situationen är ohållbar och man kan med goda skäl säga att Borgå är skyldig sina bybor så mycket att man åtminstone ser till att tjänsterna håller en miniminivå även i fortsättningen.

Utöver de negativa scenarier som presenteras i servicenätsplanerna bör staden också granska ett tillväxtscenario, där man med hjälp av aktiv planläggning och marknadsföring får nya invånare i byarna. Det skulle vara lätt att få nya invånare att bli förtjusta i naturnära bostadsområden i Borgå, så länge det finns skolor och daghem i närheten och kollektivtrafiken fungerar. I enkäter associeras nästan bara positiva saker med Borgås varumärke år efter år, så nycklarna till framgång finns i Borgås händer.

Slutligen bör vi bedöma hur nedläggningen av byskolorna påverkar byarnas livskraft och därmed mångsidigheten i bostads- och tomtutbudet i Borgå samt hela stadens dragningskraft. Många småföretagare bosätter sig gärna med sin familj utanför tätortsområdet, i synnerhet om företagsverksamheten är utrymmeskrävande. I byarna i Borgå finns lokaler till rimligt pris för många olika slags företagsverksamhet och självklart för olika behov i anslutning till jordbruk eller djurhållning. Till exempel namninsamlingen som nyligen sammanstälts av sammanslutningen Borgå Byar har redan undertecknats av 180 små och medelstora företag i byarna i Borgå. Företagsverksamhet skapar livskraft och sysselsättning i glesbygden, men i många fall är det ändå frågan om skolan ligger tillräckligt nära som gör vardagen möjlig eller omöjlig för företagare med familj. Att avstå från enheter inom småbarnspedagogik och grundläggande utbildning som staden i

vissa byar nyligen investerat i är inkonsekvent politik och en vårdslös användning av pengar som skapar osäkerhet om glesbygdens framtidsutsikter och minskar viljan att flytta till byarna.

För närvarande kan man tydligt se att den svåra situationen i byarna och den sjunkande trenden i antalet barn åtminstone delvis beror på att man inte har planlagt i byarna eller åtminstone anvisat helt för små resurser för detta under de senaste tio åren. Därför är det nu nödvändigt att korrigera detta, om vi vill att det överhuvudtaget ska finnas livskraftiga byar i Borgå även i framtiden. Det är också klart att utbildning kostar, men det är ett av de viktigaste val vi som beslutsfattare kan göra utifrån värderingar.

På basis av allt det ovan nämnda föreslår livskraftsnämnden för stadsstyrelsen att planläggningen av byarna uppdateras utan dröjsmål, att man ser till att det finns fungerande kollektivtrafikförbindelser till byarna och att byskolorna och byborna ges arbetsro.”

Eftersom det hade lagts fram förslag som avvek från grundförslaget konstaterade ordföranden att man måste rösta om Tapani Eskolas tillägg till grundförslaget och Pete Lattus ändringsförslag. Ordföranden föreslog att röstningen skulle ske enligt följande: Tapani Eskolas tillägg till grundförslaget JA, Pete Lattus ändringsförslag NEJ.

För tillägget till grundförslaget röstade (8) åtta JA (Jenna Perokorpi, Charlotta Savin, Jarkko Ilomäki, Pia Sågbom, Nea Hjelt, Tapani Eskola, Stefan Andersin, Pii Malmberg). För Pete Lattus ändringsförslag röstade (3) tre NEJ (Pete Lattu, Kari Pauloaho, Ninni Kähkönen).

Ordföranden konstaterade att JA-rösterna vann med åtta (8) mot tre (3).

Livskraftsnämnden beslutade enhälligt att lägga till följande mening i beslutet: "Nämnden påminner om att det är viktigt att förbereda och genomföra serviceplanen på ett tvärvetenskapligt och sektorsövergripande sätt. Barn, föräldrar, personal och kommuninvånare bör involveras i högre grad framöver."

Beslut

Livskraftsnämnden beslutade enhälligt att ge följande utlåtande:

Serviceplanen är grundligt och omsorgsfullt uppgjord och baserar sig på multiprofessionella bedömningar. Principen om serviceområden som föreslås i planen understöds särskilt med tanke på planerade förändringar. Utvecklingen av markanvändningen i olika områden och vid olika tidpunkter är inte alltid jämn och förutsägbar, och antalet barn i området kan avvika betydligt från prognoser. Med hjälp av serviceområdena kan gruppstorlekar och elevantal jämnas ut mellan skolorna på ett flexibelt sätt och enligt barnens och de ungas behov, och därmed kan man bättre förbereda

sig på den osäkra framtiden. Principen om serviceområden ger flexibilitet och bidrar också till att stävja regionernas särställningsutveckling.

Servicenätsplanen är en bindande plan för genomförande endast fram till den första granskningsperioden 2025–2029. Den föreslagna modellen för fattande av beslut, där de planerade ändringarna för 2030–2034 och 2035–2040 fattas först efter mellanbedömningarna är bra, eftersom det finns många osäkerheter kring prognoserna för framtiden.

Servicenätsplanen för småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildning tar inte ställning till andra tjänster som erbjuds i byarna. De eventuella nedläggningarna av byskolorna påverkar förutsättningarna för att producera service inom livskraftssektorn främst för idrottstjänsterna, bibliotekstjänsterna och KoMbi. Nämnden påminner om att det är viktigt att förbereda och genomföra serviceplanen på ett tvärvetenskapligt och sektorsövergripande sätt. Barn, föräldrar, personal och kommuninvånare bör involveras i högre grad framöver

När det gäller idrottstjänster innehåller vissa av de skolor som nämns i servicestudien för närvarande inga inomhusidrottsanläggningar. Men alla skolor har inom en radie av 1–2 km någon möjlighet till utomhusidrott, med undantag för Ebbo, där det inte finns några idrottsfaciliteter i närheten.

För närvarande pågår en utredning av idrottsplatserna, där man kartlägger stadens idrottsplatser och ger rekommendationer för utvecklingen av idrottsplatsernas nätverk. Arbetet fortsätter nästa år med en långsiktig plan för byggandet av idrottsplatser, som förväntas starta våren 2025. Möjliga förändringar i servicenätverket för tillväxt och lärande beaktas också vid utveckling och planering av idrottsplatser.

Vid bibliotekstjänsternas enhet i Borgå stadsbibliotek finns Kerko bibliotek vid Jokilaakso skola. Genom att anpassa bokbussens rutter och/eller öka antalet hållplatser kan man ersätta den bibliotekstjänst som försvinner om skolor eller daghem läggs ner.

KoMbi erbjuder kurser i idrott, matlagning, dans och vävning i byarna. De eventuella nedläggningarna av byskolorna påverkar genomförandet av KoMbis tjänster, men i avsaknad av en gymnastiksal kan kurser ordnas i byahus, nedlagda skolor eller daghem.

För att byarnas livskraft ska kunna bibehållas på bästa möjliga nivå med hänsyn till förhållandena, beaktas byarna samt eventuella förändringar i servicenätet för småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildning när livskraftens verksamhetsplaner utarbetas. Exempelvis kan nätverket av näridrottsplatser, bokbussens rutter och KoMBIs tjänster påverka byarnas livskraft. Dessutom kan strategisk planering av evenemang och marknadsföring samt utveckling av samarbetsnätverk (t.ex.

Utvecklingsföreningen SILMU rf) fortsätta att lyfta fram byarnas särdrag och stärka deras livskraft, om förhållandena i servicenätverket förändras.

Paragrafen justerades genast.